

Jegyzetek

A kiadványra vonatkozó általános megjegyzések

Kolozsvárnak, Erdély „kincses városának” XVII. századi emlékiróit, illetve azok feljegyzéseit mutatjuk be olvasóinknak. A ránk maradt feljegyzések jó néhányát most lát először nyomdafestéket. Azok az ún. krónikák és naplók pedig, amelyeket több mint egy évszázada nyomtattak ki, napjaink tudományos követelményeinek már nem mindenben felelnek meg. Utalunk továbbá arra a körülményre, hogy a kiadott források latin nyelvű szövegeinek megértése nehéz, sőt nemegyszer megoldhatatlan feladatot jelent a mai olvasónak. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az egykori kiadóknak nem állott rendelkezésére minden esetben az eredeti kézirat, s ezért kényszerültek egy vagy esetleg több másolat alapján megállapítani a kiadásra szánt szöveget. E körülmények is indokoltá teszik a kötetbe foglalt feljegyzések közreadását.

Célunk az volt, hogy megismertessük Kolozsvár múltjának egy igen küzdelmes, sorsdöntő szakaszát, mert helytállónak tartjuk a megállapítást, amely szerint „csak a múltat értelmezve érthetjük meg a jövőt”. Evégett igyekeztünk összegyűjteni a XVII. században élt tollforgató kolozsváriak feljegyzéseit, hogy ezek közvetlenül tájékoztassanak a város történetéről és polgárainak életmódjáról, örömeiről és mindennapi gondjairól egyaránt. Az így nyert képet hivatott pontosítani és kikerekíteni *Időrendi áttekintésünk* is. Nem elégedtünk meg másodkézből vett forrásanyaggal, hanem ahol erre csak lehetőség nyílt, felkutattuk az eredeti feljegyzéseket tartalmazó füzeteket és naplókönyvecskéket. Ilyen módon nemcsak helyesbíteni tudtuk az esetleges hibás olvasatokat, hanem több esetben pótolhattuk is a kimaradt szavakat vagy mondatokat. A középkori, néha nehezen érthető és értelmezhető szövegeket jegyzetekkel megvilágítva tesszük az olvasó asztalára.

Forrásaink egy-két kivételtől eltekintve magyar nyelvűek, de bővelkednek még latin kifejezésekben. A felsőbb tanulmányaik kiteljesítése végett külföldi akadémiákra menő ifjak (pl. Vizaknai Bereczk) pedig feljegyzéseiket részben latinul, részben ma-

gyar nyelven készítették. Olvasóközönségünk igényeire való tekintettel a magyar nyelvű emlékek helyesírását – a szöveghűség tiszteletben tartásával – bizonyos mértékig a maihoz közelítettük. A régies hangtani formákat és kiejtésbeli sajátosságokat azonban igyekeztünk megőrizni. A prózai szövegekben gyakran előforduló -ban, -ben ragot (-ba, -be helyett) a mostani nyelvhasználat szerint egységesítettük. A prózában vagy versben latin nyelven írt feljegyzéseket magyarul közöljük, de ( )jellel elkülönítve a szöveg többi részétől. A latin eredetit jegyzetben adjuk. A magyar szövegekben előforduló latin kifejezések és elavult szavak mai magyar megfelelője a *Szó- és kifejezésjegyzékben* található meg. A rövidítéseket – az elszámolások kivételével – feloldottuk; a betű- és szókihagyásokat [ ] jelben pótoltuk.

A kötetben előforduló személy- és helynevekkel kapcsolatos tudnivalókat a *Név- és helymutatóban* kaphatják meg olvasóink. Mivel forrásaink a családneveket, még az ismertebbeket is, gyakran torzítva és többféleképpen írják (pl. Tige – Tizs, Paget – Poschio, Sickingen – Czikingen, Saint Croix – Crea), mi az első közlésű szövegekben a korban általánosan használt névformát adjuk, de a névmutatóban, zárójelben, a többi előforduló formát is feltüntetjük. A szövegben szereplő személyekkel kapcsolatban, lehetőségeinkhez képest, igyekeztünk megadni a legfontosabb életrajzi adatokat. A XIX–XX. századi szerzők nevét minden magyarázat nélkül említjük meg. A hazai helységnevekkel kapcsolatban megjelöltük a megyét is – szem előtt tartva a legutóbbi területbeosztást –, a többiekénél csupán az országot. A közismert városokhoz nem fűztünk semmiféle magyarázatot.

A források összegyűjtése és anyaguk feldolgozása során nyújtott önzetlen segítségért hálás köszönetünket fejezzük ki a Kolozsvári Állami Levéltárnak, az Egyetemi Könyvtár Kéziratosztálynak, valamint Románia Akadémiája Kolozsvári Könyvtárának.

A hosszan tartó előkészítő munka folyamán lelkes segítőtársak támogattak szaktudásukkal és tanácsaikkal célkitűzésünk megvalósításában. Értékes útbaigazításaikért, illetve szövegösszehasonlító tevékenységükért hálánkat tolmácsoljuk Benda Kálmánnak és F. Csanak Dórának (Budapest). A sokszor már-már kiolvashatatlannak tűnő kéziratos szövegek nehézségeit Dani János és Kiss András segítettek legyőzni; e téren számottevő támogatást nyújtott még Jakó Zsigmond, aki az emlékiratok összegyűjtésének gondolatát is elsőnek vetette fel. Mindnyájuknak hálás szívvel mondunk köszönetet.

Hálával tartozunk még a latin prózai szövegek fordításáért Puskás Lajosnak és Köllő Károlynak. Előbbi a kötet I. forrásának 1. és 2. részét, utóbbi pedig a VI. forrásból Vizaknai Bereczk úti jegyzeteit és orvosi szakbeszámolóit ültette át magyarra. Vizaknai latinul írt, eddig jórészt ismeretlen verseinek nyelvünkön való művészi tolmácsolását Tóth István vállalta magára, amiért neki e helyen is őszinte köszönetünket fejezzük ki.